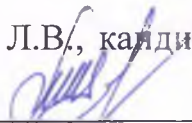
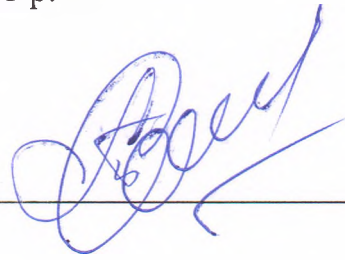

Розробники: Мороз Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри логопедії _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

Кравченко А.І., к.п.н., професор _____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
30 год.		6 год.	
Практичні, семінарські			
- год.		- год.	
Лабораторні			
30 год.		6 год.	
Самостійна робота			
103 год.		151 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Загальна кількість годин - 165		Вид контролю: екзамен	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Дисципліна «Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами генетики» вивчає особливості будови та функціонування організму людини на системному, органному, тканинному та клітинному рівнях; морфологічні та фізіологічні особливості організму, особливості прояву патологічних процесів і станів у організмі людини, особливості здоров'я та його збереження.

З моменту народження і до смерті в організмі людини відмічаються специфічні особливості будови, біохімічних процесів, функцій організму в цілому та окремих його систем, які змінюються в різні періоди його життя. Ці зміни зумовлюються різними чинниками, визначаючи до деякої міри особливості росту та розвитку людини. Знання особливостей функціонування здорового організму та механізмів розвитку і прояву патологічних відхилень у стані здоров'я людини необхідні студентам, майбутнім дефектологами, логопедам, вихователям і дають можливість після завершення навчання раціонально організувати навчально-виховну, корекційно-розвивальну та оздоровчо-профілактичну роботу з дітьми у дошкільних, шкільних оздоровчих та соціально-реабілітаційних установах.

У результаті вивчення дисципліни студенти поглиблять знання щодо особливостей будови та функціонування організму людини на системному, органному, тканинному та клітинному рівнях; набудуть знань про морфологічні та фізіологічні особливості організму людини, особливості прояву патологічних процесів і станів у організмі людини.

Загальною метою курсу є формування необхідних знань про особливості будови та функцій організму людини та їх патологічні зміни під дією несприятливих чинників для кваліфікованого здійснення професійної корекційної діяльності.

Інтегральна компетентність (ІК).

Загальні компетентності (ЗК): ЗК3-7, ЗК10.

Спеціальні компетентності (СК): СК1-11, СК13-16.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування дисциплінами біологічного циклу на рівні загальної середньої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

<p style="text-align: center;">Результати навчання (РН)</p>	<p>РН-1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.</p> <p>РН-2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.</p> <p>РН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.</p> <p>РН-4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.</p> <p>РН-7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.</p> <p>РН-8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.</p> <p>РН-10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб,</p>
--	---

	<p>можливостей та здібностей.</p> <p>РН-15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.</p> <p>РН-17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.</p>
--	---

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 - 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 - 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 - 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.

60 - 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35-59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 - 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

Поточний контроль теоретичних знань студентів здійснюється за 3-бальною шкалою: 1 – “задовільно”, 2 - “добре”, 3 - “відмінно”.

Виконання кожної практичної роботи оцінюється в 1-3 бали.

Виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 3 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль														Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума				
Розділ 1				Розділ 2																	
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 2.7	Т 2.8	Т 2.9	Т 2.10	45	75	25	100				
Поточний контроль																		30			
3	3	6	9	6	3	3	6	3	3	-	-	-	-								
Контроль самостійної роботи														30							
2	-	3	-	4	3	4	9	2	3	-	-	-	-								

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, комплексна контрольна робота, поточне теоретичне опитування, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Анатомо-фізіологічна, патологічна характеристика індивідуального розвитку людини:

Тема 1.1. Вступ до анатомії, фізіології, патології з основами генетики:

1. Характеристика понятійного апарату дисципліни.
2. Загальна характеристика організму людини.
3. Характеристика організму людини: на клітинному, тканинному, органному, системному рівнях.
4. Характеристика частин тіла людини.
5. Характеристика площин і осей у тілі людини.

Тема 1.2. Основи генетики:

1. Основні поняття генетики.

2. Поняття про мутацію.
3. Генетика людини.
4. Поняття про спадкові хвороби.

Тема 1.3. Основні етапи індивідуального розвитку організму людини.
Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини:

1. Поняття про онтогенез. Загальна характеристика онтогенезу людини.
2. Пренатальний онтогенез. Характеристика ембріонального періоду розвитку людини.
3. Характеристика плацентарного періоду розвитку людини.
4. Характеристика причин патології плоду.
5. Характеристика новонародженої дитини, поняття зрілості.
6. Анатомо-фізіологічна характеристика доношеної новонародженої дитини.
7. Характеристика станів новонароджених, суміжних з нормою.
8. Визначення і етіологія недоношеності.
9. Анатомо-фізіологічна характеристика недоношених дітей.
10. Особливості фізичного та психомоторного розвитку недоношеної дитини.

Тема 1.4. Анатомо-фізіологічна характеристика періодів постнатального онтогенезу (немовля-шкільний вік):

1. Поняття про психомоторний розвиток дитини.
2. Характеристика дитини першого року життя.
3. Характеристика дитини переддошкільного віку.
4. Характеристика дитини дошкільного віку.
5. Характеристика дитини молодшого шкільного віку.
6. Характеристика дитини середнього шкільного віку.
7. Характеристика дитини старшого шкільного віку.

Розділ 2. Анатомо-фізіологічна, патологічна характеристика систем організму людини:

Тема 2.1. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Кісткова система. М'язова система:

1. Кісткова система людини. Характеристика кісток.
2. З'єднання кісток. Будова суглоба. Класифікація суглобів.
3. Вікові особливості хімічного складу і будови кісток.
4. Осьовий та додатковий скелет. Вікові особливості черепа людини.
5. Постава людини, її порушення.
6. Сколіотична хвороба, її характеристика.
7. Будова та основні властивості м'язової тканини.
8. Будова, форма, класифікація, топографія скелетних м'язів.
9. Вікові особливості розвитку м'язової системи людини.
10. Патологія м'язової системи людини. Профілактика.

Тема 2.2. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Нервова система:

1. Загальна характеристика нервової системи людини.
2. Будова та функції спинного мозку людини, вікові особливості.
3. Будова та функції головного мозку. Вікові особливості.
4. Патологія головного мозку.

Тема 2.3. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Система крові:

1. Кров, її значення, склад і загальні властивості. Вікові особливості.
2. Формені елементи крові. Вікові особливості.
3. Кровотворна функція. Вікові особливості.
4. Імунітет. Вікові особливості.
5. Групи крові.
6. Зсідання крові. Вікові особливості.
7. Патологія системи крові.

Тема 2.4. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Серцево-судинна система:

1. Будова серця людини. Вікові особливості.
2. Провідна система серця. Електричні явища серця. Вікові особливості.
3. Механічна робота серця. Вікові особливості.
4. Функціональні показники серця. Вікові особливості.
5. Регуляція серцевої діяльності. Вікові особливості.
6. Анатомо-фізіологічна характеристика судин.
7. Кола кровообігу. Характеристика периферичного кровообігу. Вікові особливості.
8. Регуляція кровообігу. Вікові особливості.
9. Лімфатична система. Вікові особливості.
10. Патологія серцево-судинної системи. Профілактика. Вікові особливості.

Тема 2.5. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Травна система:

1. Загальна характеристика травної системи людини.
2. Травлення у ротовій порожнині. Вікові особливості.
3. Будова шлунка. Травлення в шлунку. Вікові особливості.
4. Травлення в кишечнику. Вікові особливості.
5. Травні залози. Вікові особливості.
6. Регуляція травної системи. Вікові особливості.
7. Патологія травної системи. Профілактика.

Тема 2.6. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Ендокринна система:

1. Загальна характеристика ендокринної системи людини.
2. Анатомо-фізіологічна характеристика гіпофіза. Вікові особливості.
3. Анатомо-фізіологічна характеристика залоз. Вікові особливості.
4. Патологія ендокринної системи. Профілактика.

Тема 2.7. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Дихальна система:

1. Загальна характеристика, функції дихальної системи людини.
2. Будова та функції верхніх відділів органів дихання. Вікові особливості.
3. Будова та функції нижніх відділів органів дихання. Вікові особливості.
4. Фізіологія дихання.
5. Особливості газообміну.
6. Вікові особливості системи дихання.
7. Патологія дихальної системи.

Тема 2.8. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Сечо-статевий апарат:

1. Анатомо-фізіологічна характеристика органів сечоутворення та сечовиділення.
2. Анатомо-фізіологічна характеристика статевих органів.
3. Проблема нетримання сечі.

4. **Тема 2.9.** Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Обмін речовин та енергії:

1. Поняття про обмін речовин та енергії.
2. Обмін мінеральних речовин та вітамінів. Особливості в дитячому віці.
3. Обмін білків, жирів та вуглеводів. Особливості в дитячому віці.
4. Вікові особливості енергетичного обміну.
5. Характеристика порушень травлення та обміну речовин.

Тема 2.10. Виявлення та профілактика патологій серед дитячого населення України:

1. Система виявлення та профілактики патології серед дитячого населення.
2. Поширеність патології серед дитячого населення України.

3. Попередження вроджених вад розвитку.
4. Попередження набутих вад розвитку та захворюваності серед дітей в Україні.
5. Поняття про здоровий спосіб життя. Організація здорового способу життя серед дітей.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Лабор.	Сам. Роб.	Конс.		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.
РОЗДІЛ 1. Анатомо-фізіологічна характеристика індивідуального розвитку людини										
Тема 1.1. Вступ до анатомії, фізіології, патології з основами генетики	9	2	2	5	-	9	2	1	6	-
Тема 1.2. Основи генетики	9	2	2	5	-	10	2	1	7	-
Тема 1.3. Основні етапи індивідуального розвитку організму людини. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини	11	4	4	5	-	13	2	1	10	
Тема 1.4. Анатомо-фізіологічна характеристика періодів постнатального онтогенезу (немовля-шкільний вік)	22	6	6	10	-	21	-	-	19	2
РОЗДІЛ 2. Анатомо-фізіологічна характеристика систем організму людини										
Тема 2.1. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Кісткова система. М'язова система	18	4	4	10	-	18	-	1	17	-
Тема 2.2. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Нервова система	9	2	2	5	-	9	-	1	8	-
Тема 2.3. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Система крові	9	2	2	5	-	9	-	1	8	-
Тема 2.4. Анатомо-фізіологічні особливості організму людини. Серцево-судинна система	18	4	4	10	-	18	-	-	18	-

Тема 2.5. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Травна система	9	2	2	5	-	9	-	-	9	-
Тема 2.6. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Ендокринна система	9	2	2	5	-	9	-	-	9	-
Тема 2.7. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Дихальна система	12	-	-	10	2	10	-	-	10	-
Тема 2.8. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Сечо-статевий апарат	10	-	-	10	-	10	-	-	10	-
Тема 2.9. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Обмін речовин та енергії	10	-	-	10	-	10	-	-	10	-
Тема 2.10. Виявлення та профілактика патологій серед дитячого населення України	9	-	-	9	-	10	-	-	10	-
Усього годин	165	30	30	103	2	165	6	6	151	2

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Вступ до анатомії, фізіології, патології з основами генетики	2	1
2.	Основи генетики	2	1
3.	Основні етапи індивідуального розвитку організму людини. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини	4	1
4.	Анатомо-фізіологічна характеристика періодів постнатального онтогенезу (немовля-шкільний вік)	6	-
5.	Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Кісткова система. М'язова система	4	1
6.	Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму людини. Нервова система	2	1
7.	Анатомо-фізіологічні, патологічні	2	1

	особливості організму дюддини. Система крові		
8.	. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму дюддини. Серцево-судинна система	4	-
9.	. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму дюддини. Травна система	2	-
10.	. Анатомо-фізіологічні, патологічні особливості організму дюддини. Ендокринна система	2	-
Разом		30	6

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Гальперин С. Н. Физиология человека и животных. Учеб. пособие для студ. ун-тов и пед. ин-тов / С. Н. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1977. – 633 с.
2. Грибан В.Г. Валеологія: Підручник / В.Г. Грибан – К: Центр учбової літератури, 2008. – 2014 с.
3. Ежова Н. В. Педиатрия: Учебник / Н. В. Ежова, Е. М. Русакова, Г. И. Кашеева. – 8-е изд., стер. – М.: Оникс, 2014.
4. Коляденко Г. І. Анатомія людини: Підручник / Г. І. Коляденко. – К.: Либідь, 2005. – 384 с.
5. Кравченко А. І. Анатомія, фізіологія, патологія дітей і підлітків: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки “Корекційна освіта” (логопедія) вищих педагогічних навчальних закладів / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. – 182 с. (Гриф МОН МС України, лист № 1/11-2653 від 28.02.12.)
6. Кучеров І.С. Фізіологія людини і тварин: Навчальний посібник / І. С. Кучеров. – К.: Вища школа, 1991. – 327 с.
7. Литвицкий П. Ф. Клиническая патофизиология: учебник / П. Ф. Литвицкий. – М.: Практическая медицина, 2015. – 776 с.
8. Пауков В. С. Патология: учебник / В. С. Пауков, П. Ф. Литвицкий. – М.: Медицина, 2004. – 400 с.
9. Помогайбо В.М. Генетика людини: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.М. Помогайбо, А.В. Петрушов. – К.: Академія, 2014. – 325 с.
10. Попова Л.А. Основы генетики в коррекционной педагогике / Л.А. Попова, Т.П. Степанова. – Спб.: Корона-Век, 2006. – 176 с.
11. Прокопенко Л.І. Анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами генетики: Навчальний посібник для студентів педагогічних факультетів

університетів / Л.І. Прокопенко, О.А. Біда, Гр. В. Луценко та ін. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – 364 с.

12. Самусев Р. П. Анатомия человека: Учебник / Р. П. Самусев, Ю. М. Селин. – М.: Медицина, 1999. – 480 с.

13. Сапин М. Р. Анатомия и физиология человека (с возрастными особенностями детского организма): Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. — 3-е изд., стереотип. / М. Р. Сапин, В. И. Сивоглазов. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 448 с.

14. Свиридов О. І. Анатомія людини: Підручник / О. І. Свиридов. – К.: Вища школа, 2000. – 399 с.

15. Струков А. И. Патологическая анатомия: Учебник / А. И. Струков, В. В. Серов – 5-е изд., стер. – М.: Литтера, 2010 – 880 с.

16. Сушко Е. П. Детские болезни: Учеб. для студ. мед. ин-тов / Е. П. Сушко. – Минск, 1988. – 448 с.

Додаткова:

1. Александрова Л. С. Периферическая кровь у здоровых детей и при некоторых заболеваниях / Л. С. Александрова. - Ташкент: Медицина, 1976. – 106 с.

2. Барышников С. Д. Лекции по анатомии и физиологии человека с основами патологии: (Избран. тр.) : Учеб. пособие для студентов мед. училищ и колледжей / С. Д. Барышников. М. : ГОУ ВУНМЦ, 2002. - 408 с.

3. Бубнов Ю. И. Кровь и наследственность / Ю. И. Бубнов – М.: Знание, 1976. – 64 с.

4. Васюк Н. М. Анатомия и физиология нервной системы человека в клинических аспектах: Учеб. пособие для студ. пед. Вузов / Н. М. Васюк, Н. М. Твердохлеб. – Сумы: СумГПУ им. А. С. Макаренко, 2006. – 64 с.

5. Виноградова Ю. Е., Гриншпунт Л. Д. Лимфоциты человека в норме и патологии: научный обзор / Под ред. проф. О. С. Радбиля. – М.: Б.и., 1980. – 52 с.

6. Гринки А. Патологическая физиология легких / Под общ. ред. Ю. В. Ноточина. – М., 1997. – 266 с.
7. Клиника заболеваний, физиология и гигиена в подростковом возрасте / Под ред. Г. Н. Сердюковской. – М.: Медицина, 1979. – 480 с.
8. Общая анатомия лимфатической системы / Отв. ред. Л. М. Непомнящих. – Новосибирск: Наука, 1990. – 242 с.
9. Сафонов В. А. и др. Нейрофизиология дыхания. – М.: Медицина, 1980.
10. Справочник педиатра / Под ред. М. Я. Студенкина. – М.: ПРЕСС Полиформ, 1997. – 400 с.
11. Стебельский С. Е. Анатомия сосудистой и периферической нервной системы человека: Атлас схем / С. Е. Стебельский. – К.: Вища школа, 1984. – 168 с.
12. Физиология человека: В 3-х томах. Т.1. / Под ред. Р. Шмидта и Г. Тевса. – М.: Мир, 1996. – 323 с.
13. Филимонов В. И. Руководство по общей и клинической физиологии. – М.: МИА, 2002. – 958 с.
14. Чернушенко Е. Ф., Когосова Л. С. Иммунология и иммунопатология заболеваний легких. – К.: Здоровье, 1981. – 207 с.

**8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

Наочний матеріал до лабораторних занять (відповідно теми), вимірювальне обладнання (сантиметрова стрічка, лінійка, секундомір, тонометр), муляжі та моделі анатомічних органів та структур.